

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

K č.j. 012.512/83-ZPO

Příloha č. 4

~~T a j n ě í~~

Výtisk č. : 36

Počet listů : 10

V Y S T O U P E N Í

kandidáta politického výkonného výboru ústředního výboru
Rumunské komunistické strany a ministra zahraničních věcí
soudruha Stefana ANDREI

Vážení soudruzi,

především bych chtěl vřele poděkovat našim československým
hostitelům, soudruhu Bohuslavu Chňoupkovi, za dobré podmínky vy-
tvořené pro naši práci a za hostitelskou péči, které se nám dostá-
vá.

Naše setkání se koná nedlouho po poradě politického porad-
ního výboru z ledna tohoto roku. Politická deklarace, která by-
la přijata při této příležitosti, měla širokou mezinárodní odezvu,
neboť svým vyrovnaným přístupem k otázkám, konstruktivními realis-

tickými návrhy odpovídala tužbám národů po zastavení horečného zbrojení i přechodu k praktickým opatřením pro odzbrojení, pro odvrácení nové jaderné války, pro návrat k politice uvolnění, upevnění bezpečnosti a rozvoje spolupráce v Evropě i ve světě.

Vývoj událostí po poradním výboru potvrdil oprávněnost hodnocení a aktuálnost návrhů obsažených v Politické deklaraci.

Soudruh Nicolae Ceaušescu, generální tajemník Rumunské komunistické strany, prezident Rumunské socialistické republiky, po poradě ve svých projevech a při setkáních s různými stranickými, státními, parlamentními delegacemi a delegacemi různých politických sil zdůrazňoval význam a správnost návrhů formulovaných v deklaraci a zdůraznil, že jsou základem pro diskuse a jednání s členskými zeměmi NATO s tím, že je třeba vyvíjet činnost ve směru zastavení horečného zbrojení a přechodu k odzbrojení, v první řadě jaderného, pro zmrazení a snížení vojenských výdajů, pro urychlení jednání evropských fór v Ženevě a ve Vídni, pro uzavření smlouvy o nepoužití síly na kontinentě v zájmu zachování mírových vztahů, upevnění důvěry, bezpečnosti a spolupráce v Evropě.

Stanovisko Rumunska, pokud jde o vývoj mezinárodní situace a opatření, která je třeba učinit pro zmírňování napětí mezi státy, a návratu k politice míru, uvolnění, spolupráce a respektování národní nezávislosti všech národů, vyjádřil podrobně na poradě v Praze soudruh Nicolae Ceaušescu, a proto se dotknou jen několika otázek.

V současné době základním problémem lidstva je zastavení horečného zbrojení a přechod k odzbrojení, především jadernému. Horečné zbrojení dosáhlo velkého rozmachu, nahromadilo se velké množství zbraní, zvláště jaderných, existují plány NATO na umístění nových raket středního doletu v Evropě, které vážně ohrožují mír; vojenské rozpočty dosáhly rekordní výšky; existují plány na modernizaci jaderných zbraní, dochází nadále ke zvýšení horečného zbrojení.

Proto musíme využívat všech příležitostí, všech prostředků, abychom světu nabídli jako alternativu nové konkrétní, konstruktivní iniciativy a kroky, které by podporovaly všechny mírumilovné síly.

Dalším základním problémem naší doby je likvidace zaostávání ve vývoji, hospodářských rozdílů mezi bohatými a chudými zeměmi a nastolení nových vztahů mezi státy založených na spravedlnosti a rovnosti, které by zajistily hospodářský a sociální pokrok a prosperitu všech zemí a národů, v první řadě méně rozvinutých.

Je nutno konstatovat, že otázka odzbrojení a nastolení nového světového hospodářského a politického řádu byla středem jednání nedávné konference nezúčastněných států na nejvyšší úrovni v Dillí, které se zúčastnili představitelé většiny států světa.

Zastavení horečného zbrojení, přechod k odzbrojení, likvidace zaostalosti, to je naléhavý požadavek pro zajištění politické a ekonomické stability a nemůže být odštělován od světové hospodářské krize, která se tak či onak dotýká všech států.

Drazí soudruzi,

podle názoru Rumunska, generálního tajemníka Rumunské komunistické strany, prezidenta Rumunské socialistické republiky, soudruha Nicolae Ceaușeska, do popředí musíme stavět otázku nedopustit umístění raket středního doletu v Evropě, přechod ke stažení a zničení existujících raket, vytvoření vztahů v Evropě na základě spolupráce a důvěry, které by v budoucnu vedly k úplné likvidaci jaderných zbraní na kontinentu, všech druhů zbraní hromadného ničení, a k podstatnému snížení konvenčních zbraní. Takový přístup k těmto otázkám odpovídá zájmům všech evropských národů, všech národů světa žít v míru a spolupráci.

V tomto duchu Rumunsko zaujalo neochvějný postoj v souvislosti s plány NATO rozmístit nové typy nukleárních raket středního doletu v Evropě. Uskutečňování těchto plánů povede k neohrožující eskalaci horečného zbrojení v Evropě, i ve světě, což bude mít zvláště nebezpečné důsledky pro mír a bezpečnost evropských i jiných národů.

Se zřetelem na zvláštní význam této otázky soudíme, že je třeba učinit všechno pro úspěšné zakončení Ženevských jednání mezi SSSR a USA, aby nedošlo v tomto roce k rozmístění nových raket. Podle našeho názoru je třeba, aby bylo dosaženo vzájemně přijatelných dohod, které by vedly k co největšímu snížení počtu raket a které by otevřely novou cestu pro vyloučení nukleárních raket jakéhokoliv druhu v Evropě. V této souvislosti soudruh Nicolae Ceaušescu nedávno řekl: "Dokud nebude uskutečněn tento cíl, soudíme, že je třeba akceptovat i prozatímní řešení i opatření, která by nicméně vedla k podstatnému snížení existujících raket a která by zabránila umístění nových raket."

Vzhledem k tomu, že otázka jaderných raket středního doletu znepokojuje všechny evropské národy, Rumunsko soudí, že by bylo zapotřebí, aby paralelně se sovětsko-americkými jednáními v Ženevě se sešly i ostatní členské státy Varšavské smlouvy s členskými státy NATO, aby společně projednaly a hledaly řešení, která by napomohla úspěšnému završení zmíněných jednání. I tento návrh je v duchu pražské Politické deklarace, která zdůrazňuje nutnost, aby všechny evropské státy postupovaly tak, aby bylo dosaženo pokroku v sovětsko-amerických jednáních a jejich úspěšného završení.

Pražská porada členských zemí Varšavské smlouvy postavila na čelné místo nutnost zintenzívnit úsilí pro odzbrojení, zejména jaderné. Pro uskutečnění tohoto cíle považujeme za nutné, aby naše země se vší rozhodností postupovaly tak, aby byly uskutečněny návrhy na přechod k bezprostředním jednáním mezi členskými zeměmi Varšavské smlouvy a NATO za účelem zastavení horečného zbrojení a přechodu k odzbrojení, a s cílem dosažení dohody o zmrazení vojenských rozpočtů a jejich dalšího snížení v procentuálním nebo absolutním vyjádření.

Vzhledem k tomu, že státy těchto dvou vojenských bloků mají přes 80 % výzbroje a téměř všechny jaderné zbraně, tato dohoda by měla rozhodující celosvětový význam pro zastavení horečného zbrojení a odzbrojení. Proto soudíme, že je zapotřebí, aby bylo učiněno všechno pro dosažení odpovídajících dohod mezi státy těchto dvou vojenských bloků.

Zmrazení a snížení vojenských rozpočtů je jedním ze základních, rozhodujících momentů v důsledné činnosti Rumunska vyvíjené pro uskutečnění jednání v oblasti odzbrojení, pro zmírnění břemena vojenských rozpočtů, zatěžujících všechny národy. V tomto smyslu bych chtěl připomenout, že v prosinci 1982 národní konference Rumunské komunistické strany rozhodla zmrazit vojenské výdaje naší země až do roku 1985 na úrovni roku 1982. Je znám návrh Rumunska, aby byly zmrazeny vojenské rozpočty na úrovni roku 1982 a později postupně snižovány a aby takto uvolněné fondy byly použity pro hospodářský a sociální pokrok v zemích, které provádějí tato snížení, jakož i na podporu rozvojových zemí.

Jsmo toho názoru, že je třeba vyvinout úsilí pro aktivizaci jednání ve Vídni. Jak se zdůrazňuje v pražské deklaraci, je zapotřebí postupovat tak, aby během jednoho až dvou let se došlo ke konkrétním dohodám o podstatném snížení výzbroje ve střední Evropě. Velký význam přikládá naše strana tomu, aby bylo dosaženo dohody mezi SSSR a USA o určitém snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě na základě vzájemného příkladu s tím, že by se po první etapě jednání pokračovalo a dospělo k dalšímu podstatnému snížení.

Zároveň vycházíme z velkého významu návrhu na uzavření dohody o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů mezi členskými zeměmi Varšavské smlouvy a NATO, smlouvy, která by byla otevřená i pro ostatní státy, a vyslovujeme se pro konkrétní kroky, které by vedly k uzavření podobné smlouvy.

Rumunsko se vážně zabývá otázkami odzbrojení a bezpečnosti v Evropě a přikládá velký význam vytvoření bezjaderných pásek na tomto kontinentu. V tom smyslu podporujeme nedávný návrh Švédska vytvořit bezjaderné pásmo ve střední části kontinentu. Rovněž vyvíjíme činnost zaměřenou na rozvoj balkánské spolupráce bilaterální i multilaterální. Pokládáme za nutné neodkladně zahájit přípravy pro setkání představitelů balkánských zemí na nejvyšší úrovni, které by umožnilo vyvinout pozitivní kroky pro přeměnu této oblasti v bezjaderné pásmo.

Vzhledem k mimořádnému významu otázek odzbrojení, rozvoje spolupráce a důvěry, Rumunská socialistická republika věnuje zvláštní pozornost velkým mírovým akcím v Evropě. Soudíme, že je třeba zintenzívnit mírové hnutí, spolupracovat s mírovými hnutími všech států tak, aby se přešlo ke konkrétním opatřením pro odzbrojení, v první řadě jadernému odzbrojení. Podle našeho názoru to je základní požadavek práva národů na existenci, svobodu, nezávislost a mír.

Vážení soudruzi,

vzhledem k složité situaci v Evropě jsme toho názoru, že v současné etapě musíme vyvíjet zvláštní úsilí pro uzavření madridské schůzky v nejbližší době a s pozitivními výsledky.

Jak bylo zdůrazněno i na poradě náměstků ministrů zahraničních věcí, která se konala v Rumunsku v lednu t.r., sjednání závěrečného, vyváženého a obsažného dokumentu, který by přihlížel k zákonným zájmům a stanoviskům všech států, by znamenalo významný přínos pro obnovení dialogu v Evropě. Jak víte, příkládáme velký význam svolání Konference o opatřeních pro upevnění důvěry a odzbrojení v Evropě, znovupotvrzení závazků zúčastněných států respektovat a aplikovat závazky Závěrečného aktu, pokračovat v celoevropském procesu.

V důsledku posledního vývoje postojů zemí vstoupila madridská schůzka do vysoce odpovědného momentu pokud jde o to, jak bude zakončena a jaký bude obsah závěrečného dokumentu. Soudíme, že přepracovaná varianta návrhu výsledného dokumentu, který předložily nezúčastněné a neutrální země 15. března, nám dovolí, abychom relativně brzy dosáhli pozitivních výsledků. Z předběžné analýzy, kterou jsme učinili, mnohé části tohoto návrhu jsou celkem přijatelné, jako např. zásady, svolání Konference o opatřeních na posílení důvěry a bezpečnosti a odzbrojení v Evropě, hospodářská a kulturní spolupráce, zajištění kontinuity procesu z Helsinek. Další ustanovení, týkající se lidských práv, kontaktů mezi lidmi, informací, postavení zahraničních novinářů, podle našeho názoru je třeba ještě vylepšit tak, aby text byl přijatelný. Pokud jde o konkrétní organizaci programu schůzek po

Madridu, znepokojení vyvolává to, že i když nový dokument hovoří přinejmenším o různých sedmí setkáních, není předpokládáno, že by se alespoň jedno konalo v socialistické zemi. Nemůžeme přijmout takový přístup, který chce izolovat socialistické země. Nepřáli bychom si, aby se politika nátlaku rozšířila i na schůzky konference o evropské bezpečnosti a spolupráci. Jsme toho názoru, že socialistické země, které rozhodným způsobem přispěly ke svolání celoevropské konference, musí i nadále hrát rozhodující úlohu v pozitivním vývoji událostí na našem kontinentě i ve světě.

Pokud jde o to, že hostitelem příští schůzky by mělo být Rumunsko, postupovalo se nekorektně. Byla navržena jiná kandidatura místo Bukurešti s tím, že by to bylo kompromisní řešení, i když se předem na schůzce o tomto nehovořilo a rumunská delegace nebyla konzultována. Prostřednictvím velvyslanectví socialistických zemí v Bukurešti bylo sděleno stanovisko Rumunska k této otázce a znovu jsem pověřen, abych je potvrdil. V duchu dohod, dosažených ve společných dokumentech našich států, dohodnutých na nejvyšší úrovni, podpora kandidatury Bukurešti jako místa příští schůzky je třeba vyjádřit právě nyní, tedy ve chvíli, kdy může být tato podpora účinná. Přáli bychom si, aby socialistické země, které fakticky neměly možnost veřejně se vyjádřit v Madridu na podporu Bukurešti, splnily svůj závazek, přijatý v kolektivních dokumentech i dvoustranně při setkáních a jednáních o místě konání budoucí schůzky.

Vážení soudruzi,

analýza současné situace v Evropě, kterou provedli vedoucí představitelé našich států a zemí na zasedání politického poradního výboru, se vyznačovala výzvou k činnosti. To bylo vyjádřeno v mírových iniciativách, které byly předloženy v Politické deklaraci, jakož i v návrzích na přímá jednání se státy NATO. V tomto smyslu, jak jsem se již zmiňoval, byl výbor ministrů pověřen, aby dohodl praktická opatření pro zahájení jednání se zeměmi NATO a s dalšími státy.

Myslíme si, že je třeba, abychom konkrétně projednali ve výboru způsoby, jak uvádět do života dané direktivy a úkoly.

V tomto smyslu souhlasíme s vytvořením pracovních skupin pro vojenské výdaje a pracovní mechanismy spolupráce v rámci Varšavské smlouvy. Nemáme námitek proti ustavení pracovní skupiny pro otázky chemických zbraní.

Jsme ochotni být hostitelem v Bukurešti pro jednání skupiny pro vojenské výdaje a souhlasíme, aby skupina pro pracovní mechanismy spolupráce v rámci Varšavské smlouvy se konala v Sofii a skupina pro chemické zbraně v Moskvě.

Zároveň myslím, že by bylo dobře, aby příští schůzka výboru ministrů projednala vytvoření skupiny států Varšavské smlouvy, v níž by otázky odzbrojení byly posuzovány vcelku a systematicky se prováděla výměna názorů a informací o probíhajících odzbrojovacích jednáních a zkoumány cesty pro uskutečňování návrhů socialistických zemí, které se týkají omezení horečného zbrojení, odzbrojení, zabezpečení míru, připravovaly se nové návrhy na odzbrojení, především jaderné.

Tato skupina by poskytla rámec pro spolupráci socialistických zemí v tak důležité oblasti, jakou je odzbrojení.

Mohla by zajistit i posuzování závěrů tří specializovaných pracovních skupin a mohla by též napomáhat přímým jednáním s členskými zeměmi NATO, pokud jde o otázky odzbrojení a zajištění míru.

Jsem přesvědčen, že výměna názorů na této schůzce napomůže projednání otázek týkajících se uskutečňování návrhů a iniciativ předložených socialistickými státy na odvrácení hrozby rozpoutání nové války, na obnovení a posílení politiky uvolační a odzbrojení, bezpečnosti a spolupráce v Evropě, aby v zájmu všech národů byly vyřešeny velké problémy, před kterými nyní stojí lidstvo.

Vážený soudruzi,

v souvislosti s dalšími mezinárodními otázkami, které byly projednávány v Praze, je třeba, aby členské země Varšavské smlouvy v duchu pražské deklarace politického poradního výboru spolu s ostatními socialistickými zeměmi, rozvojovými a nezúčastněnými

státy, pokrokovými a demokratickými silami napomáhaly ve zmírnění mezinárodního napětí, vyřešení existujících vojenských konfliktů a sporů mezi státy jediné cestou jednání s tím, že vycházíme z přesvědčení, že jakkoliv jsou tato jednání dlouhá a obtížná, jsou daleko lepší a jedinou alternativou k vojenskému střetnutí zabezpečují mír a mezinárodní spolupráci.

Rumunsko vystupovalo vždy pro vyřešení otázek Středního východu cestou mírového jednání, pro stažení jednotek Izraele z okupovaných arabských území, pro vyřešení palestínské otázky na základě práva na sebeurčení, včetně vytvoření nezávislého palestínskému státu.

Jsme toho názoru, že v nově vzniklé situaci je ještě více nutné, aby se přešlo k vyřešení otázky Středního východu cestou mírového jednání mezi zainteresovanými zeměmi. Jsme toho názoru, že především je třeba dosáhnout co nejrychlejšího stažení izraelských a všech cizích jednotek z Libanonu, aby se došlo ke komplexnímu urovnání a přijetí opatření, která by zajistila jednotu, nezávislost, územní celistvost a svrchovanost Libanonu.

Podle našeho názoru je třeba udělat všechno pro to, aby reálná jednání byla započata ještě v tomto roce. Každý odklad může ještě více zkomplikovat situaci na Středním Východě. Je však třeba, aby byl zajištěn odpovídající rámec pro konání těchto jednání. Proto jsme se v minulosti vyslovovali a vyslovujeme se i nyní pro mezinárodní konferenci pod patronátem nebo za účasti OSN, která by umožnila účast na jednáních všech zainteresovaných zemí, včetně Organizace pro osvobození Palestiny, jakož i dalších států, samozřejmě v první řadě Sovětského svazu a Spojených států amerických. Na takovéto konferenci by bylo třeba zajistit právo a možnost přímo zainteresovaných stran, aby předložily své návrhy. Tyto návrhy je nutno brát v úvahu, napomáhat tomu, aby bylo dosaženo výsledků přijatelných pro všechny strany. Řešení, které vzejde v rámci takovéto konference, musí přihlížet k nutnosti zajistit palestínskému lidu právo na sebeurčení, na vytvoření vlastního nezávislého státu. Způsob, jak toho dosáhnout, je jistě problém, může mít různé formy. Návrhy, předložené ve Pozu, dávají

takovou možnost. Je však třeba, aby zainteresované strany, včetně Palestinců, přijaly předložené návrhy, které musejí odpovídat jejich tužbám mít vlastní stát.

Je třeba, aby na Středním východě žil v míru a dobrých sousedských vztazích jak palestinský stát, tak Izrael. Pouze v takových podmínkách lze dosáhnout trvalého míru a zajistit možnost každému národu soustředit své úsilí na hospodářsko-sociální rozvoj a blahobyť všech národů.

V současných podmínkách myslíme, že je třeba rozhodně postupovat pro co nejrychlejší vyřešení namibijské otázky na základě rezolucí OSN a odstranění obstrukčních manévřů a překážek stojících v cestě k uskutečnění plánu OSN na nezávislost Namibie s cílem podpořit boj lidu Namibie pod vedením SWAPO za jeho zákonná práva na svobodu a nezávislost.

Zároveň se domníváme, že je třeba zintenzívnit účast našich zemí na úsilí zaměřeném na vytvoření nového mezinárodního ekonomického řádu na základě rovnosti, respektování národní nezávislosti, nevyměšování do vnitřních záležitostí a vzájemných výhod. Myslíme, že je nutné v nejbližší době zahájit všeobecná jednání, která navrhly rozvojové země v rámci OSN s cílem dosáhnout efektivních schůzek a odpovídajících dohod za účasti všech států.

Vážení soudruzi,

na závěr bych chtěl zdůraznit užitečnost setkání výboru ministrů zahraničních věcí členských zemí Varšavské smlouvy a vyjádřit přesvědčení, že naše práce bude dalším krokem pro uskutečnění rozhodnutí a dohod, ke kterým dospěli naši vedoucí představitelé.

Děkují vám za pozornost.